

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Merceura si Duminec'a, Fâc'a, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 8 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu sêu 3 galbini mon. sunatôria.

Brasiovu 18/6 Novembre 1868.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Brasiovu 18 Nov. Facemu atentu pe on. nostru publica la anuntiulu din Nrulu nostru trecut si celu de adi despre activarea bancei de asiguratiune „TRANSILVANIA”. Nobilulu scopu alu intemeitorilor acestui institutu patrioticu: de a pune stavila esirei de capitale enorme din tier'a nôstra pe totu anulu prin institutele straine de asiguratiune si de a inaintá comerciulu, industri'a si agricultur'a tierisirei nôstre, va fi intielesu, credemu, de toti romanii nostri, cari au atata trebuintia de imbnatarii materiali. Se astêpta cu dreptu, cá locnitorii tieri nôstre se se grupeze pre langa acestu asediementu si se si iê pe viitoriu asiguratiunile trebuitorie la densulu, carele avendu -si de bas'a principale reciprocitate ne da garantiele cele mai bune si putemu dice, este alu nostru alu totororu. „Transilvani'a” este celu d'anteiu institutu de asiguratiune la a carui fundare si concedere au luat parte si romanii. In consiliulu sur administrativu vedemu cu placere numele ilustrilor nostri barbati Hanea, Bologna, Brote, in directiune V. Romanu. Cestu din urma in calitate de inspecto:u alu acelei bance tocma se afla in midiloculu nostru spre scopulu organizari ei unei directiuni tienu-tale si spre a indoplecá partea romanêsca a locnitorilor cetatii si tienutului nostru la participare prin subscrieri de actiuni si prin luarea asiguratiunilor pe viitoriu numai dela acelu institutu. Dupace cea d'anteia miie de actiuni s'a subscrisu mai numai in Sibiu si tienutu, credemu ca Brasiovenii nostri, cari sciura se dê pana acum state dovedi de patriotismu, voru scî a si face detoria si facia cu acestu institutu alu nostru in folosulu lor propriu.

In unulu din Nrii viitori vomu publicá si programulu institutului, din care frumosulu scopu alu intreprinditorilor se va poté vedé si mai desprôpe. —

Memorandu romanu.

(Capetu.)

In 5 Maiu a. o. fû tramisu in tier'a cont. Em. Péchy in calitate de comisariu regescu plenipotentiaru. Dupa cateva momente de petrecere in capital'a tieri, acelasi comisariu facu una ealatôria oficiala prin tier'a; cu acêsta ocasiune declara romanilor, ca uniunea e fapta complimenta, si dêca mai tardiu s'aru manifestá una opusetiune in privinti'a acêst'a, elu o va scî inecá in simbare prin fortia.

Acêsta atitudine teroristica a cont. Péchy facia cu nationea romana fû cu atatu mai isbitoria, fiinduca diet'a Ungariei decretase prin art. VII din 1848 in termini nediscutabili, ca uniunea, insusi in sensulu maghiaru, trebue se se faca sub mai multe conditioni, de esemplu: cá autonomi'a tieri se fia conservata in tôte cele ce n'aru atinge unitatea monarchiei maghiare. Pre acestu artichu, cá pre tôte celealte legi, jurá regele in 8 Iuniu. De aici e evidente, ca dêca cont. Péchy vorbesce inca de uniunea reala consumata, elu antioipa prin acêst'a viitoriu, si dá romanilor a pricepe, ca aici nici vorba nu poté fi de „acordulu liberu alu Transilvaniiei”, reservatu insusi prin pré inalt'a patenta din 20 Septembre 1865; cu alte cuvinte: ca marele principatu alu Transilvaniiei e tractatu de maghiari, cá una tier'a cucerita, si romanii cá una natione de eloti politici, in fine asia, precum au fostu pana in 1848.

Noi martorisimu, ca acêsta atitudine brusca si necesorabila a partitului, care se afla in fran-

tea afaceriloru, nu ne-a pré surprinsu; prevederea nôstra si simtiemintele nôstre nu ne-au inielatu. Petitiunea nationala din Decembre 1866 contine urmatoriulu passgiu: „Pre oandu partitulu unionistu sêu mai bine fusiunistu, lucra din tôte poterile spre a devimá formalmente marele principatu alu Transilvaniiei, sêu mai bine dicundu, a cucerí acestu principatu prin Ungari'a, totu acelu partitu in acelasi timpu e mai determinatu a prepará prin tôte midilócele possibile disolvirea sêu nimicirea nationei romane.”

Patent'a imperiala din 26 Febr. 1861 a fostu, precum se scie, destulu de avara in privinti'a largirei cercului de autonomia a provinciiloru monarchiei; dar' ea lasá facaree provin-oie diet'a sa cu órecare resortu de actiune. Maghiarii inse vreu a distrage pre deplinu, pana si umbr'a de autonomia in marele principatu alu Transilvaniiei, cu alte cuvinte: ei pretindu a tractá acestu mare principatu, cá una tier'a cucerita prin arme. Caus'a e evidente. Capii nationei maghiare vedu bine, ca cu una dieta transilvana emanata din una lege electorala mai umana, elementulu nationalu romanu s'ar poté desvoltá, cultiva si consolidá, si prin urmare ei suntu fórte decisi a inchide dinaintea romaniloru pórt'a oatra adeveratulu progresu nationalu.

Esemplulu Ungariei ne confirma in parere'a nôstra. 1,600.000 romani locuiescu in Ungari'a propria si in Banatu, una parte considerabila e mestecata cu maghiari, cu cari la olalta -si alegu deputatii; dar' mai in tôte cerourile electorale maghiarii vinu armati in diu'a alegeri, si dêca vedu, ca nu voru avé maioritaea, incepu a bate pre romanii nermati, i omóra si i imprastia. In petitiunea nationala din Decembre 1866 se afla notate cateva cazuri de genulu acêst'a; asia in vecinetatea cercului alegatoriu de Pecio'a, in comitatulu Aradului, maghiarii condusi de unu advocatu si de unu preutu reformatu, in diu'a realegeri unu deputatu, adica in 5 Iuniu a. o. au batutu de mórte pre doi romani; unusprediece fura vulnerati greu, si diece mai usioru. Una trupa de cavaleria imperiala intrevení spre a restabilí ordine si a mantú pre romanu de unu mare macelu, cu multu mai teribilu, decatu au fostu cele intemplete in alte cerouri electorale la olalta, atatu in 1861 catu si la anulu 1865 si 1866.

Maghiarii au adoptatu de modelu nivelatiunea si centralisatiunea preparata in Franco'a in decursu de trei sute de ani, pana la revolutiunea din 1790. Prin acêst'a se póte explicá mai usioru spiritulu si insasi liter'a legiloru codificate in Ungari'a dela 1836 încóce, adica in restempu de 30 ani. Desvoltarea, consolidarea si inmultirea unei singure nationalitati, adica a maghiariloru pre unu teritoriu, care face 52 1/2 % din intregulu teritoriu alu monarchiei austriace, acêst'a e scopulu, ce ei nu'lu perdu nici odata din vedere. Noi lasamu in apretierea Europei luminate, a judecá, dêca in secl. XIX se mai poté efeptu planulu din dilele lui Richelieu si Mazzarin. Facia cu cinci milióne de maghiari curati (mai multi nu ecsista in Europ'a), celealte nationalitati inca si-au istori'a lor, literatur'a si ambitiunea lor, ca-ci romanii, slavii si germanii nu mai voru a trece de natieni bastardu.

Tôte guvernele europeane, cari tienu sinceru la consolidarea si prosperitatea monarchiei austriace, documentéza prin acêst'a, in catu potemu noi judecá, dorinti'a lor, de a vedé finita cestiunea nationalitatiloru. Suprimendu autonomi'a Transilvaniiei, cestiunea nationalitatii romane nu e resolvida, ci din contra e inveninata. Reportele sociale si politice ale Transilvaniiei suntu inca cele mai complicate din tóta Europ'a. Reportele acestea, nu e nime in stare a le regulá si liniscí, decatu numai transilvanenii intre sine si in diet'a tieri lor. Dietei Ungariei din contra nu' va succede nici odata a le regulá

conformu dorintieloru juste. Maghiarii nu intielegu pre transilvanenii, nu suntu si nu voru fi nici odata capaci a i intielege. Elementulu maghiaru de astadi, predominitoriu in Ungari'a, e pré interesatu in asta cestiune, si cu multu mai orbitu prin predilectiunea sa catra conationali sei din Transilvani'a, decatu se póta fi justa facia cu nationea romana. Pretutindeni aru poté fi vorb'a de idei cosmopolite, numai la noi nu. Cunóscemu devis'a ferocitului conte Stefanu Szechényi: „si din petre trebue se facemu maghiari.”

Se nu credeti, ca in Transilvani'a si in Ungari'a cestiunea de nationalitate aru fi unu fenomenu nou in politic'a acestoru dôue tieru. Cu totulu din contra; nationalitatea iu aste dôue tieru e una dogma celu pucinu atatu de vechia, cá dogmele crestiniismulu.

Acêsta cestiune nu contine nimicu nou, decatu faptulu, ca pana in 1848 Europ'a dase cu totulu uitarei Ungari'a si anume Transilvani'a. Nime nu sciea, ce se intempla in asta dôue tieru, nime nu cunoscea foculu, ce ardea sub spudia, pentru aceea in dilele nôstre totu, ce a-junge la noi, e unu ce surprinditoriu pentru generatiunile actuale. Resboiulu civilu din Ungari'a a fostu atribuitu camarilei de Vien'a. Acêsta parere raticita s'a potutu respandí numai pentruca Europ'a nu cunoscea de locu antecedintiele acestoru tieru, si anume ale Transilvaniiei. Sorgintea cea mai feunda a resboiulu civilu din 1848—9 a fostu tirani'a proverbiala a oligarchiei maghiare, si persecutiunile cele mai barbabe intreprinse contra nationei romane, pana candu acêst'a fû constrinsa a si cercá refugiulu numai la altariu. Ca tile bisericescitiiparite in limb'a romana au fostu fórte numerose dela anulu 1570, adica in decursu de 570 ani, precum ne arata istori'a nationala. Resboiulu acêst'a a trebuitu se erompa, si fara revolutiunea francoesa din Februariu, aru fi eruptu primavér'a, candu mai multe miie de familie tierane romane si maghiare fura despoiate de o parte a ereditatii lor, in folosulu aristocratiei. Acêsta depozesiune necalificabila fû decretata prin diet'a aristocratica din 1847. Tieranii nu mai poteau suportá acêsta rapacitate si scenele sangeróse din dilele imperatului Iosifu erau se renasca de siguru*).

Credinti'a nôstra este, ca nu numai pentru consolidarea monarchiei austriace, ci si pentru solutiunea cestiunei orientale marele principatu alu Transilvaniiei nu póte fi neglesu, fara de a fi espustu periculu unei surprinderi neasteptate, mai neplacute inca, de cum a fostu cea din 1848. Fara Transilvani'a, Vien'a cá capital'a monarchiei nu e secura; ér' cu Transilvani'a maltrata si despoiate de drepturile sale, precum e nefericit'a Polonia maltratata de rusi, securitatea viitoriuului nu e garantata. Reu'a tractare a Transilvaniiei provine, precum amu observatu, din vechi'a si ardentea ura nationala contra nationei romane. Totu ce se opune acestui adeveru, suntu numai frase. E cam rusinosu a dechiará pre facia, dar' trebue s'o spunemu, acêst'a e una ura de rasa (soiu). Una atare ura nu se poté sterge, decatu pre calea deschisa in anulu 1863, va se dica, prin legi juste si equitabile, delaturandu in modu esactu domni'a uneia dintre dôue natieni asupra celeialte, si lasandule pre amendôue a se desvolta in deplina libertate.

Marile poteri europeane, si mai cu séma guvernulu Maiestatei Sale imperatului francesiloru se silesou de diece ani a consolidá nou'a ordine a lucruriloru in principatele romane vecine. Scopulu acêst'a nu s'a ajunsu pana acum. Nu

*) Acêsta alinia intréga este fórte multu castrata in „Féderat”. Originalulu este asia, precum s'a publicatu in „Romanulu”. — R.

In cauză a naționalităților au finit toate secțiunile dezbaterilor și spre cea mai mare nemulțumire a naționalităților, carora s'a pus cursul maghiarizării de suveniru la concordia, s'a primitu așa și în comisiunea centrală.

În fîi'a oficială eși o circulară către jurisdicțiuni, în care se edice, că unde va fi amenințată securitatea publică, se potu introduce tribunalele stătarie. —

AUSTRIA INFER. Vien'a 14 Nov. În senatul imperialu cu toate dezbaterile cele infocate asupra legii de apărare, totuși s'a primitu cu 800 mii, cum o propuse min. Beust. —

NB. Regimulu Romaniei prin D. min. Cretulescu făcu întrebare la Vien'a despre expresiunile cancelariului imperial de Benet, cele rostite în comisiunea pentru armare: că „Romania ar' fi unu arsenalu”, și regimulu imperialu a datu răspunsu, că prin spresiunea aceea nu s'a intenționat nici decum manifestare dusmănoasă în contra Romaniei. —

Una convorbire între min. Beust și între solulu rusesc în Vien'a asupra declarației lui Beust: că „Romania ar' fi unu arsenalu”, trage luareaminte. Solulu rusu observă min. Beust, că această acuza cade și asupra Austriei, pentru că de unu timpu încôce au pasat preeste graniț'a bavarăza 70 mii puști și 25 tunuri pe adresa de case negociatôresci, afara de această s'au mai tramisă 60 mii puști noue fabricate în Austria la București. Este vorba suntu o ilustrație a relațiilor între Vien'a și Petersburg. —

ROMANIA.

SOCIETATEA TRANSILVANIA

(Urmare.)

XII. D. presiedinte arata, că societatea are trei stipendii de împartitu; că de și ar' fi de doritu că nici odată între romani, și mai ales între romanii asupriti de preste Carpati, se nu fia vorb'a de deosebiri provinciale, ci numai meritulu se se respecte; cu toate acestea dorint'a tuturoru dintru începutu a fostu că cu alegerea celor trei, provinciile de preste Carpati se fia după putintia deplină multiamite; chiaru pentru această s'au cerutu recomandatiuni nu numai dela Sibiu, dară și dela Cernauti și Aradu; din nenorocire înse dela Cernauti și Aradu n'au venit nici o recomandatiune, și astfelu ne aflăm în imposibilitate de a alege vreunu stipendistu din aceste două parti ale Romaniei de preste Carpati. Deci d. presiedinte propune, că deca nu două, celu puțin unulu din cele trei sti-

pendie ale societății se se reserve pentru unulu din cei ce au se se recomande de comitetulu societății din Cernauti. Astfelu sperăză dlu presiedinte că s'aru preintimpină ver ce susceptibilitate de provincialismu.

D. Hajdeu, luandu cuvântulu, sustiene că chiaru de amu alege numai doi dintre concurenții de față totuși amu puté fi banuiti, că amu fi favorisatu pe transilvaneni; dară în vederea maretulu scopu alu societății nu trebuie a țiené comptu nici de economie, nici de susceptibilitățile provinciale, ci se votăză pre totuși trei stipendisti dintre concurenții ce s'au prezentatu.

D. Lupascu aréta că și d. Hajdeu necesitatea de a vedé cu o ôra mai înainte catu se pôte mai multi tineri studiatu și buni romani; regréta că până acum n'au venit recomandatiuni nici dela Cernauti nici dela Aradu; considerandu înse că cursurile la facultățile străine au începutu deja, rôga pe on. comitetu a procede la alegere dintre concurenții de față, rămăindu că la anulu viitoru se se considere recomandatiunile ce pôte ai' veni dela Cernauti și Aradu.

D. Tacitu, în calitatea sa de reportôre alu comisiunii comitetulu, făcu o dare de sêma asupra tineriloru, cari au adresatu cereșile loru de concursu de dreptulu la comitetu și aréta că suntu cativa și din partile supuse Ungariei și unu Bucovineanu, dară că nici nu suntu recomandat de cineva, nici nu ne suntu cunoscuti personalmente; documentele loru încă nu suntu în cea mai deplină regulă, din care cauza comisiunea nu i a pututu recomandă.

D. Lazarescu sustiené a se împarti toate trei stipendiile le cei mai demni din concurenții de față, cari suntu destulu de numeroși și buni spre a puté face o nemerita alegere.

D. Mihailu sustiene, că voiesce mai bine se fia espusu criticeii unei provincii, decatu criticeii națiunii întregi. Pentru aceia propune a se face alegerea acum îndată în temeiulu recomandatiunii primite dela Sibiu; se nu întărdiamu, că-ai unu anu perdutu din studiulu unui tineru este adesea ori unu anu ruptu din viétii națiunii. Cu toate acestea deca n'ar fi pré tardiu se asteptăm și recomandatiunea ce ni se promise din Cernauti.

D. Hajdeu sustiené, că acum e pré tardiu, de ôrece până la sosirea actelor din Bucovina și până la examinarea loru va trece atât'a timpu în catu pentru acestu anu în desiertu ar' mai plecă la studiulu în străinatate. Pentru aceia d. Hajdeu insistă a se procede la alegere între concurenții de față.

D. presiedinte cu înouviintierea comitetulu declara discuțiunea închisă și pune la votu pro-

punerea sa: de a se reservă celu puțin unulu din cele trei stipendie pentru anulu viitoru, de ôre ce n'amu recomandatiuni nici dela Aradu nici dela Cernauti. Propunerea se respinge cu majoritate de 8 voturi; trei, adică dnii Papiu, Procopiu și Zamfirescu, au rămasu în minoritate. (Va armă.)

CONCURSU.

Se deschide concursu până în 20 a l. c. la stațiunea de invetiatôriu în Sinc'a vechea.

Cu această stațiune suntu împreunate emolumentele ce urmăză:

1. 100 fl. v. a. în rate lunare din interesele fondulu, salariu anticipândo.
2. Cuartiru liberu în apropierea școlii cu una odaia și cuhna.
3. 4 orgii de lemne.

Concurențele are se fia pedagogu absolutu, se scie cântările bisericesci, și se fia provediutu cu testimoniu despre portarea morale nepatată.

Fagarasiu 3 Novembre 1868.

Ioane Antonelli m. p.
vicariu foraneu.

3-3

Palarii de cavaleri, palarii de dame, marfa de filtru (Filtz) pentru cavaleri și dame, calciuni mari de calătoria le recomanda cu prețulu celu mai moderatu

Iosifu Szendy,

palariariu,
strad'a Caldarariloru Nr. 504, facisiu cu intratulu în strad'a Franciscaniloru.

1-3

Ecsemplaria din Gazeta, lipsa Nrii confiscati, se afla destule. — Se pôte prenumera și dela 1. Oct. — Refuirea?! —

Cursurile la burza în 17. Nov. 1868 sta așa:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 50 cr. v.
Augsburg	—	—	114 , 75
London	—	—	116 , 45
Imprumutulu nationalu	—	—	58 , 25
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	58 , 90
Actiile bancului	—	—	832 , —
„ creditului	—	—	227 , 40

Obligatiile transilvane ale desarcinării pământulu în 13. Nov. 1868:

Bani 71.25 — Marfa 71.57.

Banc'a generala de asiguratiune reciproca

„Transilvania'a.”

Suntem în plăcut'a pusețiune de a pasi la activarea societății și avendu de a începe cu ramulu de asiguratiune contra foculu, éra ș-ulu 2 alu dispusețiuniloru transitorii prescriindu răspunderea a 300% după fiacare actiune, mai înainte de activare, ne luăm voia a rugă prin această pre totuși acei p. t. subscribenti, cari până acuma au răspunsu după actiunile loru numai 100%:

Că până în 1-a Decembre a. c. se aiba bunătate a solvi și celelalte 200%, adică după fiacare actiune subscrisă încă câte 20 florini v. a.

În Sibiu se potu face acele solviri la funcționariulu cassei societății Dlu **P. I. Kabdebo** în localulu seu din piat'a mare. Subscribentii de prin alte locuri voru plăti acolo, unde au subscrisu actiunile.

Actiunile originale încă se voru împarti cu 1-a Decembre a. c. împreună cu cupónele de interese și de dividende.

Observari:

1. După catimile plătite și cari mai suntu a se plăti în urm'a acestei provocari, societatea da 60% interese computate dela diu'a răspunderii loru; cu 1-a Februaru 1869 se voru plăti interesele pe timpul trecutulu până atunoi, éra d'acî incolo ele se voru plăti în rate **semestrale** decursive.

2. Provocarea de mai sus nu schimbă întru inimic'a modalitatea subscrierii mai departe la ospitalulu fundamentalu (fondulu de întemeiere) și la subscripțiunile noue voru fi a se răspunde și pe viitoru la începutu loru numai 100%. Solvirile mai departe după atare subscripțiuni se voru cere mai tardiu prin înștiințare deosebită.

3. Actiunile subscrise participéza cu dividende de 150% la întregu castigulu curatu rezultatôriu din totu ramii de asiguratiune, adică după asocuratiuni de focu, de viétia, de grandina și de transportu, îndată ce ele voru intră în viétia. —

Sibiu în 6 Novembre 1868.

Administratur'a suprema a banței generale de asiguratiune reciproca
„TRANSILVANIA'.”